

Nr 21.

Ankom till riksdagens kansli den 15 maj 1934 kl. 6 e. m.

*Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av väckta motioner
angående valbarhetsvillkor för beklädande av poster
i kommunala nämnder och styrelser.*

Konstitutionsutskottet har till behandling i ett sammanhang förehaft de inom riksdagen väckta, likalydande motionerna nr 70 i första kammaren av herr *Johan Bernhard Johansson m. fl.* och nr 77 i andra kammaren av herr *Lindman m. fl.*, vari hemställes, »att riksdagen måtte besluta sådana ändringar beträffande valbarhetsvillkor för beklädande av kommunala fullmäktige- och förtroendeposter, att dylik post icke må innehavas av den, som häftar för honom påförda allmänna utskylder, vilka förfallit till betalning under något av de tre sistförflutna kalenderåren.»

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionerna.

Riksdagen anhöll år 1930 i anledning av väckt motion (I:268) i skrivelse (nr 330) till Kungl. Maj:t, att Kungl. Maj:t måtte snarast möjligt för riksdagen framlägga förslag till införande av bestämmelser i kommunallagarna, att den, som häftar för honom påförda utskylder till kommun eller stad, vilka förfallit till betalning under de tre sistförflutna kalenderåren, skulle vara utesluten från valbarhet vid val till kommunala förtroendeuppdrag. I konstitutionsutskottets av riksdagen åberopade utlåtande i ämnet (nr 30 sid. 13 f.) anfördes, att det borde anses såsom en rimlig fordran, att de, som erhöles kommunala förtroendeuppdrag, och åt vilka sålunda överlättes att disponera över kommunens och skattebetalarnas medel ävensom, beträffande kommunalnämndens ledamöter, att förvalta kommunens egendom, uppbära dess inkomster och i övrigt handhava dess drätsel, hade det samhällsintresse och det ekonomiska oberoende, att de för egen del både ville och kunde fullgöra de åligganden till kommunen, som de ålade och utkrävde av andra. Utskottet ansåg därför, att den, som häftade för utskylder till kommunen, vilka förfallit till betalning under något av de tre sista åren, borde vara utesluten från valbarhet vid val till fullmäktige eller andra kommunala förtroendeuppdrag. I allmänhet torde måhända denna fordran upprätthållas inom kommunerna, men då motsatsen förekommit, borde lagbestämmelse härom införas. Utskottet ville emellertid icke vid dåvarande tidpunkt förelägga riksdagen förslag till införande av sådana lagbestämmelser utan hemställde allenast, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville begära utredning och framläggande för riksdagen av förslag om införande av bestämmelse i kommunallagarna om fullgjord skattebe-

talning till kommunen i den utsträckning nyss angivits såsom villkor för valbarhet till kommunala förtroendeuppdrag. — I samma utlåtande (sid. 10) anförde konstitutionsutskottet vidare bl. a., att anledning saknades att i kommunallagarna införa bestämmelser angående de särskilda kommunala nämnder och styrelser, som reglerades i olika specialförfattningar, eftersom bestämmelserna om dessa i allt fall städse torde komma att utformas i överensstämmelse med de i kommunallagarna givna grunderna och hittills icke förelegat något behov att sammanföra dem inom kommunallagarnas ram.

Utskottet har i anledning av nu föreliggande motioner tagit del av en även i motionerna återopad, inom socialdepartementet av tillkallad sakkunnig verkställd utredning i ämnet (Statens offentliga utredningar 1933:23). Av denna framgår, att den sakkunnige framlagt förslag till lagbestämmelser om fullgjord skattebetalning till kommunen under de tre sistförflutna åren såsom villkor för behörighet att bekläda förtroendeuppdrag, som i valbarhets- och behörighetshänseende omedelbart regleras i lagarna om kommunalstyrelse på landet och i stad, förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm, lagarna om församlingsstyrelse och om församlingsstyrelse i Stockholm samt lagarna om skolstyrelse i vissa kommuner och om folkskoleväsendet i Stockholm.

Utskottet har vidare i anledning av motionerna inhämtat, att yttranden över förslaget efter remiss avgivits av Konungens befallningshavande samt av styrelserna för Svenska stadsförbundet, Svenska landskommunernas förbund och Svenska landstingsförbundet.

Utskottet. På grund av vad sålunda förekommit finner sig utskottet böra uttala, att framställningen av 1930 varken inneburit eller åsyftat en sådan begränsning av giltighetsområdet för ifrågavarande lagstiftning, att ett skärpt utskyldsstreck endast skulle komma att gälla för sådana kommunala förtroendeuppdrag, som i valbarhets- eller behörighetshänseende omedelbart regleras i kommunalförfattningarna för de s. k. primärkommunerna. Lagstiftningen bör ej i skilda kommuner få en olika verkan beroende på i vilken utsträckning förvaltningen centraliserats hos drätselkammare eller kommunalnämnd. Föga konsekvent vore det också att skärpa utskyldsstrecket såsom villkor för valbarhet till stads- och kommunalfullmäktige eller drätselkammare och kommunalnämnd men däremot icke till landsting eller landstings förvaltningsutskott. Syftemålet med de begärda lagbestämmelserna kan dessutom endast delvis nås, om dessa icke gälla även i fråga om sådana i särskilda författningar omhandlade styrelser för självförvaltning som fattigvårdsstyrelse, barnavårdsnämnd, sjukhusdirektion, hälsovårdsnämnd, nykterhetsnämnd, byggnadsnämnd och brandstyrelse. Stadgandena angående dessa styrelser eller nämnder äro av kommunalrättslig natur och därför bör, såsom ock förutsattes år 1930, frågan om skärpt kommunalt utskyldsstreck såsom villkor för valbarhet till desamma beredas och prövas i ett sammanhang med frågan om införande i kommunallagarna av bestämmelser i motsvarande hänseende. Det kan ifrågasättas, om icke därjämte övriga i kommunallagarna upptagna villkor för behörighet till där omhandlade

kommunala förtroendeuppdrag böra utsträckas att gälla andra dylika uppdrag. Till spörsmålet, om de grundläggande reglerna angående de åsyftade behörighetsvillkoren böra införas i kommunallagarna även i vad de angå sådana styrelser eller nämnder, som regleras i specialförfattningar, har utskottet nu liksom år 1930 ej ansett sig behöva taga ståndpunkt före utredningens slutförande.

Då den utredning i förevarande ämne, som hittills verkstälts, med hänsyn till sin begränsade omfattning icke synes kunna läggas till grund för den av riksdagen år 1930 begärda lagstiftningen, får utskottet, under hänvisning till vad ovan anförts, hemställa,

att riksdagen i anledning av förevarande motioner i skrivelse till Kungl. Maj:t ville anhålla, att Kungl. Maj:t efter verkställd allsidig utredning av frågan om skärpt kommunalt utskyldsstreck såsom villkor för valbarhet och behörighet till kommunala förtroendeuppdrag måtte för 1935 års riksdag framlägga förslag till lagbestämmelser i ämnet.

Stockholm den 15 maj 1934.

På konstitutionsutskottets vägnar:

C. A. REUTERSKIÖLD.

Närvarande: Herrar Reuterskiöld, Hallén, Strömberg, Sundberg, Björkman, Bergman, Larsén, Källman, Mellén*, Nils Andersson, Hagström*, Borg, Magnusson i Tumhult, Fast, Olsson i Mora, Lindskog, Andersson i Malmö*, Björck i Kristianstad, Eriksson i Toftered och Nilsson i Göteborg.*

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservation

av herrar *Hallén, Strömberg, Larsén, Källman, Nils Andersson, Borg, Fast, Andersson* i Malmö och *Nilsson* i Göteborg, som ansett att utskottets yttrande bort hava följande lydelse:

I överensstämmelse med vad som anfördes av reservanterna till konstitutionsutskottets utlåtande nr 30 vid 1930 års riksdag, har utskottet icke ansett sig böra tillstyrka bifall till här föreliggande motioner. Utskottet har icke heller funnit tillräckliga skäl föreligga för att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om ytterligare utredning i ämnet.

Den fordran, som i motionerna uppställas på de kommunala förtroendemännen, upprätthålles såsom regel inom kommunerna. Att på detta område lagstifta för sällsynta undantagsfall, har utskottet icke funnit påkallat. Utskottet är övertygat därom, att uvecklingen skall gå i den riktningen, att såväl de valda förtroendemännen som de politiska partierna skola allvarligt bemöda sig om att utan lagstiftningsingripande undanröja här påtalade missförhållanden.

Med stöd av det anförda hemställer utskottet,

att förevarande motioner I: 70 och II: 77 icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.
